

ŠOLSKI PRIJATEL.

Izhaja vsak torek na pol pol in velja na leto 2 fl. 12 kr. po pošti, 1 fl. 36 kr. brez pošte.

Číslo 33. V torek 15. avgusta 1854. III. tečaj.

Pogovor dveh učiteljev.

Učitelj Dragotin je z svojo ljubo družino ravno poobedoval. Otročiči vzdignejo roke, in vsi se v lepi molitvi Bogu za prijete darove zahvalijo:

Dragotin. Hvala Bogu! zopet smo nasiteni. — Če mi je prav, ljuba, smo tudi včeraj, predvčeraj in predpredvčeraj ječmenovo kašo jedli?

Žena. Smo; ječmenova kaša je dobra, zdrava jed, vsak betežnik jo sme jesti.

Dragotin. To je res; pri vsem tem sim pak vunder od zadnega betega nekako slab — kaj meniš, ko bi mi maseljc vina prinesla —?

Žena. Prav rada, ko bi ravno zdaj za sol ne bilo treba.

Dragotin. Ja — to je pa drugači; brez soli jela ni; brez vina se pa že prestopi. — Prinesi mi vode, Ludvik.

Naglo ko serna skočita Ludvik in mali Poldek želje očeta spolnit.

Dragotin. Ker je ravno četrtek bom pa malo šival. — Daj mi sem mojo staro suktnjo.

Med tim, ko oča šiva, prisopita Ludvik in mali Poldek v sobo z steklenico polno — rudečega vina.

Dragotin. Od kod to pride, ljuba otroka?

Ludvik. Jaz sim dal štiri krajcarje, ki so mi jih včeraj gospod kaplan darovali.

Poldek. Jaz groš, ki sim ga včeraj od kuma dobil.

Oča ljubezniva otroka poljubi, proti nebesam pogleda, in si svitle solze iz oči briše. Ludvik in Poldek zapojeta pesem:

„Kde je veselje doma?“ ktero tudi ganjen oča z krepkim glasom podpira. — Kar nekdo na vrata poterka.

Dragotin. Noter, le noter!

Rodoljub. Pozdravljen, ljubi sobratec!

Dragotin. A — a! Bog te sprejmi, preljubi, serčni prijatelj moj! — (Se poljubita.) Zvedel sim, da si v naši okolici službo v N — nastopil, radoval sim se že prej, da me boš obiskal — vunder se te ravno dones nisem nadjal. No to je pravo, da si nas pohodil.

Ludvik in Poldek Rodoljuba poljubita.

Rodoljub. Že dobro, že dobro, preserčna deca.

Žena. Ko bi jo bili le malo prej od doma odrinili; ravno smo poobedovali. Pa to nič ne de; le malo poterpite.

Dragotin. Naš prijatelj nam ne bo zameril. Sedi, sedi!

Dragotin in žena se na tihem pogovarjata.

Rodoljub. Zavoljo mene si nič glave ne belita; prijatelj prijatla obišče, pri njem gostovanja ne išče.

Dragotin. To je že res; alj imeli bomo gosko, ki jo že dolgo zate pitajo.

Žena se z otroci toven poda, prijatla se pa za mizo vsedeta.

Dragotin. Povej mi, dragi, kako si z novo službo zadovoljen?

Rodoljub. Hajdi, hajdi! precej dobro.

Dragotin. Koliko ti služba meče?

Rodoljub. Pšenice dobivam trideset vaganic —

Dragotin. Trideset vaganic!

Rodoljub. Prosa štirideset vaganic.

Dragotin. Štirideset!

Rodoljub. Ajde petnajst —

Dragotin. Dete treni!

Rodoljub. Prediva cent.

Dragotin. Tri sto medvedov!

Rodoljub. O Božiču štirideset hlebov kruha, o Vuzmu štirideset suhih klobas.

Dragotin. Hm! hm! to je pa čudna naprava!

— *Rodoljub*. Od podružnic sedem goldinarjev, in od orglanja pri merličih na leto kakih deset, in to je vse, kar je.

Dragotin. Pri zdajni strašni dragini ti služba čez dve sto meče. Blagor tebi, ki vsaj hrano imaš, alj gorje tistim učiteljem o zdajni stiski, kateri nimajo žitne bere, ki so v denarju plačani, in si vsak grižljeje drago kupiti morajo. Žalibog! da tudi meni taka poje.

Rodoljub. Slišal sim. Kaj je vunder tvoje plačilo?

Dragotin. Dvesto in deset goldinarjev, ki iz tega izvirajo, da mi o sv. Mihelu vsaka hiša dvajset krajcarjev plačati mora. Od petih maš pri mertvih kakih šest goldinarjev, ker tukaj, kakor po vsi okolici naši, malokterega z peto mašo pokopajo, kar je pri vas ravno taka. Pri podružnicah je tiha maša, le pri eni so pete, od ktere devet goldinarjev dobivam. In to je tudi vse, kar je. Ko bi taka dragina ne bila, in ko bi imenovanih 210 goldinarjev o svojem času gotovo dobival — zares! da bi se slobodno z svojo službo ponositi smel, ker se jih dosti še slabejih najde. Alj žalibog! kakšna plača! — Pervo nedeljo po očitnem oznanilu dobim kake dva, drugo kake tri, tretjo včasi nič, četerto zopet kake dva goldinarja, med tednom kakih štirideset krajcarjev, in tako se te dvajsetice celo leto plačujejo, da nikolj deset goldinarjev vkup nimam. — Tako si ne morem žita in druge hrane v velikem kupiti, ampak moram krušnaricam dobiček dajati, in meljo po maselnah kupovati itd. — Po Vuzmu izkažem nemarne plačevavce kantonski gosposki, ki jih zarubiti da.

Med tem stopita nek kmet in stara žena v sobo. Kmet išče po čemeru (pasu) in pravi:

Poglejte v prokotal (Protokoll), če sim kaj dolžen.

Dragotin. Eben recht. — Lupus in fabula! — Dolžni ste dvajsetico.

Kmet. No, tu je. Pa dobro zapišite, da me ne bote še enkrat terjali alj celo rubili — sicer — (z perstom žuga in gre.)

Žena. Sim li tudi jaz kaj dolžna?

Dragotin. Dvajsetico.

Žena. Denarjev nimam, tukaj sim vam pišče prinesla.

Dragotin. Ljuba moja! za nas učitelje piščeta niso. — Vunder koliko cenite pišče?

Žena. Izbrišite dolg.

Rodoljub. Za pišče dvajsetico? — Da bi vas plentaj! tega vunder še moje žive dni nisem slišal!

Žena. Zdaj je vse drago, toraj morajo tudi piščeta poskočiti. Z Bogom! bote se me načakali!

Rodoljub. Das ist doch traurig! — Pri taki plači naj Job poterplenje ima!

Dragotin. Ha, ha, ha! taka je.

Rodoljub. Kaj pa, ko bi farmani te krajcarje pri štibri plačevali, kar bi za kmeta in učitelja naj bolje bilo. —

Dragotin. Sim že vse poskusil, pa vse zastonj! — Gospodje te nadlege imeti nočejo.

Rodoljub. Alj ko bi te denarje župan poberal?

Dragotin. Župan je tergovec, in pravi, da se mu noče z to rečjo pečati, ki mu nič ne hasne. — Da ti nadalje pripovedujem: O rubeščini dobim po beriču motike, lopate, sekire, bradve, kose, svedre —

Rodoljub. (si uha tiši) Tiho, tiho —

Dragotin. Serpe, burkle, vozne ketine, kolesa, šine, kotle, gnojne vile —

Rodoljub. Prosim, prosim —

Dragotin. Kriljake, robce, robače, ženske in možke kožuhe itd. — V nedeljo po rubeščini berič oznani: Kdor ne bo svoje rubeščine v 14 dneh odkupil, se mu bo prodala. Nekteri jo odkupijo, bolj zanikerni si pa iz vsega tega nič ne storé.

Rodoljub. In čez 14 dni?

Dragotin. Čez 14 dni? — Pri moji dobroti jih dva, tudi tri mesece še čakam, in tako mi vsa rubeščina nič ne pomaga, ker je jesti ne morem.

Rodoljub. Ne vem, če bi toliko Jobove poterpežljivosti imel!

Dragotin. Kaj ne: Quosque tandem — — Vzadnič se vunder rubeščina proda, in kar je čez moj dolg in čez plačilo več, ki ga berič za svoj trud terja, se kmetu nazaj zroči, kteri, ko se ve, potem razsaja, da je groza.

Zdaj pričneta fantička mizo pogrinjati, in kmalo tudi pečenka na mizo pride.

Rodoljub. Kaj praviš, bo li enkrat učiteljem po deželi boljši pela?

Dragotin. Tega ne dvomim; obljubljeno je. — Menim, da bo naš mili cesar Franc Jožef, ki je že toliko dobrega vpeljal, na svojedobni predlog preslavnega ministerstva za bogočastje in uk tudi nas spomnil se, nas in umbra mortis sedentium.

Rodoljub. Bog ga živi!

Dragotin. In milo cesarico!

Obadca. Živijo!

Dragotin. Ta čas pa poterplenje imejmo:

— — „Nobeden ne obupaj, če

Mu tudi nade zadnja zvezda zgine“ pravi Vieland. — In zdaj — dober tek!

Rodoljub. Bog blagoslovi.

Vsi se vsedejo krog mize, se prijazno pogovorjajo, in za zdaj prav dobro imajo. B. T—č.

Ogledalo pridnih otrok.

II. Marianka.

(Dalje)

Marianko spremljati na nje potih skoz divje neznane kraje, in biti priče vsih njenih težav, stradanja in drugega terpenja se nam zdi preobširno; potrebovala je namreč le do Sibirske meje več mescov za potovanje. Vender je do zdaj srečno premagala vse težave daljnega potovanja. Ali dospевša v mesto N., kjer se je čez reko Olga prepeljati morala, se z mnogimi družimi potniki ladja potopi, in komaj je ušla žalostni smerti. Na pol mertva je bla potegnjena iz vode in prinešena v nunski samostan, kjer se je znajdla bolnišnica za ženski spol. Tu se je poloti huda bolezen; prestrašila in prehladila se je, (blo je že pozni jesenski čas). Ljubeznipolno obnašanje in dobra postrežba pobožnih nun ji je vender zopet kmalo ljubo zdravje nazaj privabila, in preden se je od tod ločila, je storila v sercu

Bogu sveto obljubo, ako ljubim starišem rešitev iz pregnanstva od mogočnega cara izprosi, da hoče svoje življenje Bogu posvetiti in v tem samostanu vedno streči revnim bolnikom in življenje svoje dokončati. — Ker si je bla u samostanu skoz svoje brumno in pobožno zaderžanje ljubezen vsih nun pridobila, ji je ločenje od tod skoraj tolko žalosti napravilo, kakor ločitev od domače hišice; vender ji želje, spolniti kmalo svoj namen, niso dale počitka ne po dnevu, ne po noči. Njeno serce jo je gnalo vedno le naprej. Potovanje od tod do glavnega mesta je blo vender za njo z veliko manjšimi težavami sklenjeno, ker ji je bla samostanska predstojnica mnogo priporočivnih pisem do svojih znuancev v raznih mestih z saboj dala, tudi kraji so bili že bolj obljudeni, kakor po pusti Sibirii. Vender se je imela še boriti z mnogimi neprijetnostmi, in vsa vtrudena dospe neko jutro v glavno rusko mesto Petrograd. — Hitela je zdaj imenitno gospo izkat, na katero je imela priporočivno pismo od samostanske predstojnice, in ktera bi ji bla imela pomagati, da ložej pred mogočnega cara pride; ali žalostne glase more Marianka slišati: Mile one gospe ni več pri življenju! Še drugo priporočivno pismo na nekega imenitnega gospoda je imela pri sebi, ali tudi ta je bil ravno šel mesec hoda od tod na svoje grajšine za delj časa stanovat. — Marianka se ni imela zdaj pod milim Bogom na nikogar obrniti, vtolažila se je vender v svoji otročji priprostosti, češ, bom pa pokusila sama. Izprašala je ljudi scer kmalo za carsko palačo, ali v taisto priti ni bilo tako lahko mogoče, kakor je vboga Marianka v svoji priprostosti mislila. Vojaki, stoječi na straži med vratmi carske palače, jo z ojstrimi besedami nazaj zavernejo, rekoč: Spravi se, tu beračiti ni dovoljeno; deržali so Marianko namreč zavolj revne obleke za beračico. Sirove besede vojakov so plašno Marianko tako presunile, da kar besedice čerhniti ne more, oberne se proč, in solze ji zalijejo oči. — V ti svoji serčni žalosti se ne ve kam podati, hodi toraj od ulice do ulice, dokler ne dospe pred odperte vrata neke cerkve. Tu notri stopi, poklekne pred podobo križanega zveličarja, serce se ji hoče žalosti razstopiti in le besede more spregovoriti: Oh ljubi

Jezus! ker me je tako daleč pripeljala tvoja mogočna roka, pri- serčno te prosim, ne zapusti me tudi zdaj na koncu mojega potovanja! Še enkolko pomoli in nekako ložej ji pri sercu postaja. Ker se je solnce že zapadu približevalo, stopi okrep- čana od molitve iz cerkve. K sreči naleti kmalo na neko scer revno, pak vender dobro ženico, ktera ji na nje prošnjo maj- heno izbico v nje stanovanje za prenočišče odkaže. Drugi in tretji dan gre Marianka zopet pred carsko palačo, ali straži se ne upa približati, le to je pazila, kako bi se skrivaj notri zmuz- niti zamogla. Četerti dan se res srečno zmuzne memo straže in nepoznajoča šege carskega dvora, sede na stopnice in hoče tu čakati, dokler bi se gospodje, kteri so eden za drugim vun in noter hodili, enkolko ne razšli. Zopet je naša Marianka ne- srečna, ker nek sluga v krasni obleki pridši po stopnicah jo gerdo oštevati začne, rekoč, kako se vender postopi, tu v car- ski palači clo na stopnicah beračiti. „Oh, ne beračiti želim, le z mogočnim carom bi rada govorila,“ odgovori jokajoča Marianka. „Kaj, ti hočeš z svitlim carom govoriti, menda se ti v glavi meša“ se zakrohota strežaj, in že jo hoče po stop- nicah spoditi, ko nek gospod zraven pristopi in mogočno stre- žaju reče: „Pusti deklino.“ Plašno strežaj odstopi.

(Dalje drugi pot.)

Listonoša.

* *Iz Železnik.* Med mnogimi farami na Krajskem, ki so si v poslednjih letih osnovale nove šole, najdemo tudi Bistrico v Bohinju. Bla je ta šola že enkrat častno omenjena. Do lajn- skega leta vender ni imela Bitriška fara lastnega šolskega po- slopja, morala se je tedaj šolska izba v najem jemati. Da je pa to težavno in sitno je slehernemu znano, kteri solske za- deve kolčkaj pozna. Po velikem prizadetju čas. gosp. fajmoštra Janeza Kovačič-a pak se je izzidala v poslednih 3 letih kaj krasna nova hiša, ktero razun fužinskega grada nar lepše po- slopje v Bistrici imenovati zamorem. Od dalječ že se razloči od vsih družih pohištev. Veljalo je pa tud zidanje okol 3000 fl.,

res scer velik znezek, ali če se pomisli, kolko dobrot otroci od šole dobivajo, se more reči, da so ti dnarji naloženi na dobre obresti. Prepričal sim se tudi tega sam, ko sim ponevedoma bil letos (25. julia) na šolsko skušnjo na Bistrici naletel in prav žal mi je blo, da mi moje opravila niso dopustile skoz in skoz pri taisti pričujoč biti, ker sim mnogo mikavnega tu zapazil. Otroci so tako dobro odgovarjali, da je blo veselje poslušati, in vidilo se je, da gosp. katehet J. Tavčar in gosp. učitelj V. Goršek, desiravno letos pričetnika v šolstvu, nista med letom v šoli prazne slame mlatila. Verozakon, branje in zemljopisje (med spraševanjem tih predmetov sim bil nazoč) je šlo res kaj ročno in gladko; prav začuditi se je blo, kako so n. p. med drugim otroci o zemljopisju gladko naštevali Evropejske države z svojimi glavnimi mesti, Avstrio z svojimi kronovinami, glavnimi mesti z številom njih prebivavcev, sedeže duhovskih in deželskih vradnij in družih znamenitosti; velicih rek, hribov, jezer itd. — Tudi to mi je zlo dopadlo, ker jih je blo mnogo, posebno mater k skušnji poslušat prišlo. Tako se saj starši sami lahko prepričajo, da šolski predstojniki in učeniki dopolnjujejo svojo dolžnost in da tudi slišijo, kolko so se njih otroci med letom naučili, ali bi se bli saj naučiti zamogli. Velikokrat starši čez učenike godernjajo, in zakaj? zato ker učitelji njih neposajenim otrokom navka po sili v glavo vlití ne morejo. Pri skušnji se lahko vsak sam prepriča, kolko se pridni otroci med letom naučijo. — Kar sim pa še posebno hvale in posnemanja vrednega zapazil, je blo to, da so otroci slednjega v šolo stopivšega poslušavca s enoglasnim: „Hvaljen bodi Jezus Kristus“ pozdravili. To se pravi, vcepiti v nedolžne serčica mladine pobožnega duha in odgojiti jih v pravem kerščanskem duhu. Naj bi se pri Slovencih v šoli in zvunaj šole, posebno pak od mladine prot slednemu človeku ne pogreševal nikjer in nikdar lepi kerščanski pozdrav: Hvaljen bodi Jezus Kristus! —

J. Levičnik.